

Õiguskantsler

Niina Sõtnik
direktor
Tallinna Tõnismäe Reaalkool
ttrk@ttrk.tln.edu.ee

Teie nr
Meie 23.03.2020 nr 7-5/200403/2001536

Noomitus ja õpilase teise klassi üleviimine

Lugupeetud Niina Sõtnik

Õiguskantsleri poole pöördus [], sest ta ei ole nõus Teie 14.02.2020 käskkirjaga (nr 3-10/259). Selle kohaselt otsustasite õpilast karistada noomitusega ning alates 09.03.2020 viia ta üle [] klassi. Avaldaja selgitas, et ei ole andnud nõusolekut oma poja [] teise klassi üleviimiseks ning üleviimine pole tema hinnangul õiguspärane.

Tuginedes õigusaktidele ja kogutud teabele, leian, et direktori 14.02.2020 käskkirjaga noomituse määramine on õiguspärane. Samas on põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse §-ga 58 vastuolus see käskkirja osa, milles otsustasite õpilase [] klassi üle viia, ilma et Teil oleks selleks vanema nõusolekut.

Soovitan Teil käskkirja õpilase teise klassi üleviimise osa tühistada. Samuti soovitan edaspidi käskkirjas ära märkida, kuidas on võimalik mõjutusmeetme rakendamist vaidlustada (kooskõlas haldusmenetluse seaduse §-ga 57).

Andke palun hiljemalt 1. aprilliks 2020 teada, kuidas olete soovitus järginud.

1. []

2. PGS § 58 lg 1 sätestab, et õpilase suhtes võib rakendada põhjendatud, asjakohaseid ja proportsionaalseid tugi- ja mõjutusmeetmeid, kui selle eesmärk on mõjutada õpilast kooli kodukorra kohaselt käituma ja teistest lugu pidama ning ennetada turvalisust ohustavate olukordade tekkimist koolis.

3. PGS § 58 lg 3 näeb ette, et õpilase suhtes võib rakendada PGS-s sätestatud tingimustel ja korras tugimeetmeid ning üht või mitut selle paragrahvi p-s 1–12 nimetatud mõjutusmeetet. Tugimeetmed on näiteks arenguestlus, individuaalse õppekava rakendamine, õpilase vastuvõtmine pikapäevarühma, kooli juures tegutsevasse huviringi või õpilaskodusse, tugispetsialisti teenuse osutamine ja käitumise tugikava koostamine.

4. []

5. Noomituse määramine ebasobiva käitumise eest on kooli kaalutusotsus, mistõttu saab õiguskantsler õiguste ja huvide ebaõigele väärtustamisele tugineda vaid juhul, kui seda on tehtud ilmselgelt meelevaldselt ja õigusvastaselt (analoogia kohtu pädevusega, vt Riigikohtu [otsuse](#) p

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

19). Hinnates Teie selgitusi ja edastatud dokumente, ei saa öelda, et noomituse määramine oleks olnud ilmselgelt asjakohatu või ebaproportsionaalne.

[Haldusmenetluse seaduse \(HMS\)](#) § 57 lg 1 kohaselt peab haldusaktis olema viide haldusakti vaidlustamise võimaluste, koha, tähtaja ja korra kohta. Noomituse määramise käskkiri on haldusakt ja seega peab selles olema vaidlustamisviide. 14.02.2020 käskkirjas seda viidet pole. Vaidlustamisviite puudumine ei mõjuta siiski käskkirja kehtivust (HMS § 57 lg 2), ent edaspidi tuleb vaidlustamisviide haldusaktidesse lisada.

6. Käskkirjas ei ole nimetatud, mis õiguslikul alusel õpilane teise klassi üle viidi. Samuti pole käskkirjas täpsemalt selgitatud, miks valis kool just selle meetme.

7. PGS § 58 eristab tugimeetmeid mõjutusmeetmetest. Seaduslikkuse põhimõtte (põhiseaduse § 3 lg 1) kohaselt võib haldusorgan (kool) tegutseda siis, kui tal on selleks volitus. PGS § 58 lg 4 sätestab, et mõjutusmeetmete rakendamise otsustab direktor või tema volitatud isik, välja arvatud PGS § 58 lg 3 p-s 12 sätestatud mõjutusmeetme rakendamise, mida otsustab õppenõukogu. Mõjutusmeetmete loetelu on PGS § 58 lg-s 3 ammendav.

8. Teise klassi üleviimine pole PGS § 58 lg 3 järgi lubatud mõjutusmeede. Seega pole lubatud kooli ühepoolse otsuse alusel õpilast teise klassi üle viia.

9. Peale mõjutusmeetmete võib õpilase suhtes rakendada PGS-s sätestatud tingimustel ja korras kohaldatavaid tugimeetmeid (PGS § 58 lg 3). Tugimeetmete loetelu on PGS § 58 lg-s 3 lahtine, toodud on vaid näidisloetelu. Teise klassi üleviimist selles näidisloetelus ei ole, samuti pole sellist tugimeedet sätestatud üheski teises PGS sättes.

10. Tugimeetme rakendamine ei ole oma olemuselt karistus, vaid selle eesmärk on last õppe- ja kasvatustöös abistada ja toetada. Pakkumaks abi vajavale lapsele parimat tuge, võib vaja olla rakendada meedet, mida Riigikogu pole suutnud ette näha. Seega, erinevalt karistusliku olemusega mõjutusmeetmetest, võib mõista, miks on Riigikogu jätnud tugimeetmete loetelu lahtiseks ja andnud koolile võimaluse valida seaduses nimetatuta tugimeede.

Kuigi tugimeede pole karistus, võib tugimeetme rakendamine riivata põhiõigusi. Seetõttu võib kool tugimeetmeid rakendada vaid seaduses sätestatud tingimustel ja korras. Sõltuvalt tugimeetmest on üheks tugimeetme rakendamise tingimuseks vanema nõusolek. Seda on vaja asjades, kus lapse arengu toetamisel on vanematel oluline roll (nt arenguestlus PGS § 37 lg 6, pikapäevavõtte vastuvõtmine § 38 lg 4).

Vanema õigus otsustada lapsega seotud asju tuleneb [perekonnaseaduse](#) §116 lg-st 2. Loomulikult tuleb ka lapsele alati anda võimalus oma seisukohti tugimeetme rakendamise kohta avaldada (PGS § 58 lg 2 ning [lastekaitseaduse](#) § 5 p 4 ja § 21).

Kui tugimeedet ega selle rakendamise tingimusi ja korda pole seaduses sätestatud, saab kool sellist tugimeedet rakendada vaid kokkuleppel vanema ja lapsega. Vastasel juhul kohtleks kool last ja vanemaid avaliku võimu objektina ning tegu oleks kooli suvaotsusega, mis on PS § 3 lg 1 järgi keelatud.

Järelikult, ka teise klassi üleviimist kui PGS-s reguleerimata tugimeedet saab kool kasutada vaid vanema nõusolekul.

11. []

12. []

13. See, et kool ei saa ühepoolset õpilast teise klassi üle viia, ei tähenda, et vanem ei pea kooliga koostööd tegema ega aitama probleemi lahendada. Vanem peab lähtuma lapse parimatest huvidest ja olema nõus meetmetega, mis last aitavad. Kui vanem ei nõustu kooli pakutud tugimeetmega, kuid see meede on kooli hinnangul lapse heaolu tagamiseks oluline, saab kool pöörduda lapse elukohajärgse kohaliku omavalitsuse poole ja taotleda vanema suhtes meetmete rakendamist ([lastekaitseaduse](#) § 26, § 40 lg 2). Lastekaitsetöötajal on võimalik ettekirjutusega kohustada vanemat tegema kooliga koostööd.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: avaldaja,

Haridus- ja Teadusministeerium (avaldaja ja lapse isikuandmeteta)